

God praksis for skovarealer med flagermus

2010



MILJØMINISTERIET

Skov- og Naturstyrelsen

INDHOLD

KAPITEL 1 – INTRODUKTION	4
Indledning	4
Formålet med vejledningen	4
Bagvedliggende principper for vejledningen	4
KAPITEL 2 – LOVENS RAMMER	5
Skovdriften og lovens rammer	5
Generel definition på yngle- og rasteområder	5
Princippet om økologisk funktionalitet	5
Anden lovgivning	5
KAPITEL 3 – LIDT OM FLAGERMUS	6
Skovens betydning for flagermusen og omvendt	6
Flagermusen året rundt	6
Yngletid	6
Parringstid og forberedelse til vinterdvalen	6
Vinterdvalen	6
Flagermus i træer	6
Flagermusenes aktionsradius	7
Sikring af egnede levesteder for flagermus	7
Eksempler på tiltag i skovdriften som er kritiske for en bestand af flagermus	7
Eksempler på tiltag i skovdriften som vil forbedre tilstanden for flagermus	7
KAPITEL 4 – DRIFTSPRINCIPPER	9
Driftsprincipper for skov med flagermus	9
God praksis i forhold til træer med forekomster af flagermus, som skovejeren er bekendt med	9
God praksis for drift af løv- og blandskov, der kan rumme flagermus	9
KAPITEL 5 – TILSKUD OG DISPENSATION	10
Tilskud til forbedringer af levesteder	10
Forholdet til certificeringsordninger	10
Dispensation fra forbuddet	10
KAPITEL 6 – YDERLIGERE INFORMATION	11
Rådgivningsordning	11
Yderligere oplysninger	11

FORORD

Danmark er ligesom resten af det europæiske fællesskab underlagt nogle generelle beskyttelseskrav, der har det sigte at værne om vores fælles europæiske natur.

Folketinget vedtog i juni 2009 en ny lov, der trådte i kraft 1. oktober 2009. Loven omhandler beskyttelse af yngle- og rasteområder for en lang række dyrearter, heriblandt arter der generelt er almindelige og udbredte i Danmark, men som skal beskyttes da arterne er truet på europæisk niveau.

Alle flagermusarter i Danmark er omfattet af denne beskyttelsesbestemmelse og fordi mange af flagermusenes yngle- og rasteområder er tilknyttet skov, er der et særligt behov for information om, hvad beskyttelsen betyder for skovejerne og hvordan skovejere kan bidrage til beskyttelsen.

På den baggrund har Skov- og Naturstyrelsen i dialog med Skovforeningen udarbejdet 'God praksis for skovarealer med flagermus'. Vejledningen giver eksempler på hvordan skovdriften kan tilrettelægges uden at komme i konflikt med lovens beskyttelsesbestemmelser.

Skovejeren kan også vælge andre former for beskyttelse. Det afgørende er at skoven bevarer sin økologiske funktionalitet til sikring af yngle- og rastesteder for flagermus.

Det vil ikke være muligt og har heller ikke været tanken med denne vejledning, at udarbejde et katalog over alle de muligheder der er for at tilgodese beskyttelsen af flagermus i skovdriften. Det er håbet at vejledningen kan tjene som inspiration for skovejerne så beskyttelsen af flagermusene også fremover kan gå hånd i hånd med skovdriften.

'God praksis for skovarealer med flagermus' er en foreløbig udgave og vil blive yderligere udbygget når der er etableret en rådgivningsordning. Læs mere om formålet med rådgivningsordningen i kapitel 6.

– Skov- og Naturstyrelsen



KAPITEL 1 – INTRODUKTION

Indledning

EU-direktiver har betydning for dansk naturbeskyttelse og dermed også for de aktiviteter, der kan påvirke vores natur. Med implementering af Habitatdirektivets artikel 12 vedtog Folketinget i juni 2009 ændringer af naturbeskyttelsesloven, jagt- og vildtforvaltningsloven samt en række andre love. Ændringerne supplerer den generelle beskyttelse af de såkaldte bilag IV-arter og omfatter 47 forskellige dyrearter, herunder alle flagermusarter i Danmark.

De nye regler, som trådte i kraft 1. oktober 2009, rummer et forbud mod forsætligt at forstyrre dyrearterne med skadelig virkning for arten eller bestanden. Desuden må arternes yngle- eller rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges. Dette gælder for alle arter af flagermus i Danmark, og beskyttelsen gælder i hele landet. Da flere af arterne er udbredte og har tilknytning til skov, kan beskyttelsen berøre mange skovejere.

Formålet med vejledningen

God praksis for skovarealer med flagermus handler om, hvad beskyttelsen af flagermus og deres yngle- og rasteområder betyder i praksis og i forhold til de begrænsninger, som beskyttelsen af arterne kan give for eventuelle driftsændringer, der ellers normalt er lovlige.

God praksis for skovarealer med flagermus er udarbejdet som et redskab for skovejere til at opfylde de nye beskyttelseskrav. Der er ikke tale om bindende krav til skovdriften. Derimod er formålet at hjælpe skovejere til at beskytte yngle- og rasteområder for de lokale bestande af flagermus, samtidig med at driften af skovene kan opretholdes. Det udelukkes dermed ikke, at der kan vælges andre former for skovdrift end vejledningen anbefaler, så længe skovdriften forsat sikrer flagermusenes yngle- og rasteområder.

Bagvedliggende principper for vejledningen

God praksis for skovarealer med flagermus bygger på, at bevaringsstatus for flagermus generelt er gunstig. Det indebærer, at den hidtidige skovdrift på ejendommen som udgangspunkt kan fortsætte, hvis skoven som yngle- og rasteområde opretholdes på samme niveau som før. Dog er det vigtigt at holde sig for øje, at almindelig skovdrift i sagens natur kan skade yngle- og rasteområder for flagermus, og at det er skovejernes ansvar at sikre, at driftsændringer ikke skader flagermusens yngle- og rasteområder.

God praksis tager afsæt i at bevare visse strukturer i skovområder frem for at fokusere på det enkelte træ. Hvis skovejere følger anbefalingerne om god praksis, og skovdriften i øvrigt ikke kræver tilladelser el.lign. efter miljø- og naturbeskyttelseslovgivningen mv., kan driften normalt gennemføres og beskyttelseshensynet varetages uden videre.

Det bemærkes, at spørgsmålet om god praksis vil blive inddraget i det almindelige tilsyn med skovdriften.

KAPITEL 2 – LOVENS RAMMER

Skovdriften og lovens rammer

Overordnet skal skovdrift, for at være i overensstemmelse med Habitatdirektivets artikel 12

- beskytte eksisterende, kendte forekomster af flagermus.
- sikre at yngle- og rasteområder for flagermus opretholdes i samme omfang som hidtil (kontinuitet).
- undgå at skovdriften gradvist forringer eller ødelægger skovens samlede funktion som yngle- eller rasteområde for den lokale bestand af flagermus.
- undgå forsætligt at forstyrre flagermus med skadelig virkning for arten eller bestanden.

Generel definition på yngle- og rasteområder

Et yngleområde er et område, som er nødvendigt for:

- parring
- ophold i forbindelse med fødsel i ynglekolonier
- opvækst af unger

Et rasteområde er et område, hvor arten i eller udenfor yngletiden:

- opholder sig for at hvile, sove eller overvintre (dvale)
- opholder sig i skjul i større koncentrationer (flokke)
- opholder sig for f.eks. at opfylde vigtige livsfunktioner (f.eks. solopvarmning el.lign.)

Eksempler på flagermusens yngleområde er mindre sprækker og hulheder i træer. Disse kan eksempelvis være opstået, hvor en gren er knækket, eller det kan være et forladt spættehul. Rasteområder kan være træer, som flagermus benytter til vinterhi eller dagopholdssteder udenfor yngletiden.

For at områder kan betegnes som yngle- og rasteområder, skal områderne regelmæssigt anvendes af arten. Der kan dog godt gå halve eller hele år mellem, at arten benytter en lokalitet. Det er for eksempel tilfældet, hvis stedet kun bliver brugt til vinterhi.

Områder, der ikke opfattes som yngle- og rasteområder, er:

- spontane og tilfældige forekomster af en art i et område, hvor den ikke regelmæssigt forekommer
- områder, hvor arterne blot søger føde, men ikke samtidig bruger området som yngle- og rasteområde. Flagermus bruger f.eks. bryn, hegn, skel og diger som ledelinjer på deres jagt.

Princippet om økologisk funktionalitet

Forbuddet mod at ødelægge eller beskadige et yngle- og rasteområde skal ikke betragtes i snæver forstand. Det er ikke det enkelte træ, men selve skovområdet, som rummer flagermus. Det er indenfor det samlede skovområde lokalt, at yngle- og rasteområder opretholdes i hidtidigt omfang og kvalitet for den bestand, der er berørt. Princippet om, at yngle- og rasteområdet samlet set ikke må beskadiges, kaldes princippet om økologisk funktionalitet.

Når der iværksættes driftsændringer, der kan påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter, kan det være en mulighed at justere den påtænkte driftsændring, så der ikke sker skade. Alternativt kan skaden opvejes andre steder på ejendommen, så den lokale bestand af arten samlet set ikke påvirkes negativt.

En skade på et yngle- og rasteområde kan afværges ved enten at fremme kvaliteten af andre levesteder i nærheden eller erstatte det med et nyt og bedre. Det er dog udgangspunktet, at det samlede sikres, at den økologiske funktionalitet af den lokale bestands yngle- og rasteområder opretholdes på minimum samme niveau som før.

Anden lovgivning

I Bekendtgørelsen om fredning af visse dyre- og plantearter mv., indfangning af og handel med vildt og pleje af tilskadekommet vildt (også kendt som artsfredningsbekendtgørelsen), er der forbud mod forsætlige drab og forstyrrelser af flagermus samt forbud mod at fælde hule træer og træer med spættehuller i perioden 1. november til den 31. august.

Desuden skal de myndigheder, der skal træffe afgørelse i forskellige sager på miljø- og naturområdet, sikre, at der ikke gives tilladelse til aktiviteter, der kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder.

KAPITEL 3 – LIDT OM FLAGERMUS

Skovens betydning for flagermusen og omvendt

I Danmark findes der 12 flagermusarter med tilknytning til skov. Der forekommer som udgangspunkt flagermus på stort set alle løvskov- og blandskovsarealer. Det er i praksis meget vanskeligt at lokalisere de helt præcise forekomster af flagermus, dvs. det enkelte træ, som flagermusene anvender. Endvidere vil lokaliseringen naturligt ændre sig over tid, når flagermusene flytter til andre træer.

Flagermusen året rundt

Yngletid

Fra midt på foråret eller først på sommeren samles flagermushunnerne i ynglekolonier. Der kan være fra 10 til flere hundrede hunner i en ynglekoloni. Hannerne opholder sig som regel enkeltvis eller nogle få sammen i andre dag-kvarterer, men kolonier med flere hanner kan forekomme. I ynglekolonien fødes ungerne fra omkring midten af juni og lidt ind i juli – afhængigt af arten og vejret m.m.

Parringstid og forberedelse til vinterdvalen

I sensommeren opløses kolonierne gradvist og flagermusene strejfer mere rundt. I sensommeren og efteråret udnytter flagermusene de rigelige insektmængder til at opbygge det særlige lager af kropsfedt, der skal hjælpe dem gennem vinterdvalen. På denne tid benyttes ofte alternative dagkvarterer, de såkaldte mellemkvarterer.

De fleste arter bliver her i landet og går i vinterdvale i særlige vinterkvarterer. Nogle arter er meget stationære og har sommer- og vinterkvarterer i samme område. En del arter bevæger sig imidlertid over ret store afstande for at nå frem til vigtige vinterkvarterer. Det er et kendt fænomen, at mange flagermus dukker op ved vinterkvartererne i sensommeren og det tidlige efterår, længe inden de går i vinterdvale. Ofte vil de forsvinde igen for så at komme tilbage senere.

Det er især i denne periode, at flagermusene parrer sig. Som regel sker det kort før vinterdvalen eller under denne. Parringerne foregår hos en del arter ved vinterkvarteret, men hos andre også i forbindelse med mellemkvartererne.

Vinterdvalen

Der er forskel på, hvornår de forskellige arter går i vinterdvale, og der er også forskel mellem individerne. De første kan begynde vinterdvale allerede i slutningen af september, men de fleste går først i dvale i oktober og november, enkelte så sent som i december. Under vinterdvalen lader flagermusene deres krop-



Løs bark på gren. Flagermus benytter hyppigt flager af løs bark på stammer og grene som yngleområder eller som rasteområder både sommer og vinter.

temperatur falde til omgivelsernes niveau, og alle kropsfunktioner går i dvale. Dyrene er helt inaktive og tærer meget langsomt på det oplagrede fedt.

Flagermus i træer

Hulheder og sprækker i træer er meget vigtige opholdssteder for flagermusene. De finder typisk egnede steder under løs bark, revner i stammer og på store grene, hulheder ved knækkede flækkede grene, eller i forladte spættehuller. De fleste opholdssteder findes højt oppe i træerne, og træer i ydre eller indre skovrande eller fritstående træer i selvfor yngelser eller parker fortrækkes frem for træer i tætte bevoksninger. Træer med denne slags kendetegn er vigtige. Og god tilflyvning til træet er også vigtigt. Ofte benytter flagermusen sig af flere træer og flytter mellem disse. Flagermusen har derfor brug for flere træer og gerne supplement af 'nye' gamle træer, da gamle træer forgår. Træer benyttes både som dagkvarter, ynglested, mellemkvarter og vinterkvarter. Man kan altså året rundt finde flagermus i hule træer.

Flagermus er blandt de få dyrearter, der lever af nataktive insekter, som eksempelvis myg og natsværmere. Flagermus har derfor en vigtig rolle for balancen i skovens økosystem.

Flagermusenes aktionsradius

Dagopholdsstederne er placeret tæt ved jagtområderne, det gælder især ynglekolonierne. Men der er store forskelle i de enkelte arters aktionsradius. En art som Dværgflagermus jager som regel indenfor 1-2 km fra kolonien, mens Damflagermus kan jage op til 10-12 km fra kolonien. Hele skoven har derfor betydning som levested for flagermus.

Når de flyver fra kolonien og ud i landskabet til jagtområderne og videre fra et godt område til det næste, følger mange af flagermusarterne ledelinjer i landskabet. Det kan være et levende hegn, et skovbryn, eller en skovsti. Især visse arter følger sådanne ledelinjer næsten slavisk, og de er af stor betydning for flagermusenes brug af landskabet.

Sikring af egnede levesteder for flagermus

For at sikre egnede levesteder for flagermus, bør man betragte hele skoven som et levested for flagermus og indenfor den ramme sikre et antal træer til henfald. Her bør fokus være på træer i ældre bevoksninger, som vender ud imod åbne områder f.eks. et vådområde, i skovbryn, i selvfor yngelser eller op til nye kulturer eller andre steder med et åbent kronetag. Fokus bør ikke være på træer ud til veje, da disse på sigt udgør en sikkerhedsrisiko og må påregnes fældet.

Træerne bør være et naturligt led i ledelinjerne i skoven, da nogle arter søger føde udenfor skoven. Et nøglepunkt er f.eks. steder, hvor et levende hegn eller et vandløb møder skovbrynet.

Eksempler på tiltag i skovdriften som er kritiske for en bestand af flagermus

- Fældning af hule træer, træer med revner og sprækker og kapning af grene med hulheder.
- Større ændringer af skovkanternes placering, forløb og beskaffenhed.
- Selektiv fældning af træer med potentiale for hulheder ved udtynding i skov.
- Plantning af nåltræer efter afdrift af gammel løvskov.

Eksempler på tiltag i skovdriften som vil forbedre tilstanden for flagermus

- Bevare døde, stående træer, gamle og store træer og træer med hulheder. Særligt grupper af træer er værdifulde.
- Bevare og forbedre ledelinjer i landskabet mellem jagtområder og yngre- og rasteområder, så som skovbryn, skovlysninger, vådområder og tilknytning til levende hegn.
- Vedvarende bevare et antal unge løv-træer/ bevoksninger med potentiale for at blive til yngre- og rasteområder i fremtiden.
- Øge variationen af træarter og strukturen i skoven.
- Begrænse brugen af pesticider i skoven.
- Undgå at dræne skovområder.
- Etablere små vandhuller og vådområder i skoven (bemærk at dette kræver tilladelse ifølge planloven og skovloven).
- Bevare eller etablere lysninger – gerne i tilknytning til steder hvor der forekommer mange insekter eksempelvis i forbindelse med moser, vandhuller og andet.



KAPITEL 4 – DRIFTSPRINCIPPER

Driftsprincipper for skov med flagermus

Hvis nedenstående driftsprincipper anvendes, vil skovdriften i den enkelte skov normalt kunne betragtes som tilstrækkelig i forhold til at beskytte flagermus og deres yngle- og rasteområder.

Det udelukker imidlertid ikke, at der kan vælges andre former for skovdrift, forudsat at der ikke sker forringelser eller ødelæggelser af skovens samlede funktion som yngle- eller rasteområde for den lokale bestand. F.eks. kan der godt ske ændringer i løvtræ-andel, antal gamle træer m.v., ligesom foryngelse kan ske gennem plantning eller renafdriftens størrelse kan overstige 2 ha. Det er dog en forudsætning, at den samlede økologiske funktionalitet i skovområdet ikke påvirkes i negativ retning, og det kan i nogle tilfælde være nødvendigt med kompenserende foranstaltninger.

God praksis i forhold til træer med forekomster af flagermus, som skovejeren er bekendt med

- Træer, hvor kolonier af flagermus er konstateret, bevares – bl.a. for at undgå at fældning kan føre til en trussel mod arten eller den lokale bestand.
- Kendte kolonier må ikke afskæres fysisk fra resten af yngle- og rasteområdet. For at sikre den økologiske sammenhæng med andre forekomster af flagermus opretholdes et netværk af ledelinjer i form af træer eller bevoksninger i skoven.
- Forstyrrelser, som f.eks. voldsom støj- eller røgpåvirkning, der kan skade den lokale bestand af flagermus, skal undgås. F.eks. skal afbrænding af kvas tilrettelægges (vindretning og –afstand), så kendte flagermus-forekomster ikke påvirkes negativt. Normale aktiviteter såsom jagt, leg, skovningsaktiviteter, rollespil og normale driftaktiviteter er ikke omfattet.

God praksis for drift af løv- og blandskov, der kan rumme flagermus

- Fastholde eller fremme anvendelsen af selv- og/eller naturforyngelse eller plantning af buskarter, hvor arter og provenienser er tilpasset til lokaliteten, og det er teknisk og økonomisk forsvarligt. Begrundelsen herfor er at sikre en artsrig og varieret skov som fødesøgningsgrundlag for flagermus, også når skoven er ung.

- Hvor renafdrifter fortsat finder sted, bør de negative effekter minimeres, f.eks. ved at sikre naturlig opvækst på arealet. Størrelsen på renafdrifter bør kun undtagelsesvist overstige 2 ha (jvf kap 4 om forholdet til certificeringer).
- Fastholde eller fremme anvendelsen af hjemmehørende arter og lokalt tilpassede provenienser.
- Tilstræbe jævn aldersklassefordeling.
- Ved renafdrifter og anden hugst i løvskov bør det sikres, at mulige levesteder for flagermus i skoven ikke isoleres fra resten af yngle- og rasteområdet uanset hugstindgrebets størrelse (eksempelvis ved at sikre mindre grupper af træer fysisk sammenhæng i form af skovbryn og andre varige ledelinjer til den resterende løv- og blandingskov).
- Ejendomme med en lav løvskovs- eller blandingsprocent bør så vidt mulig ikke nedbringe denne yderligere. Omvendt kan ejendomme med høj andel af løvskov eller blandingskov nedbringe eller geografisk ændre denne, uden at dette forringer eller ødelægger skovens samlede funktion som yngle- eller rasteområde for den lokale bestand.
- Stævningskove og andre arealer med gamle driftsformer af væsentlig kulturhistorisk, biologisk eller landskabelig værdi bør fortsat drives efter de gamle principper. Til gamle driftsformer hører: stævningskov, græsningsskov, egekrat, skoveng og plukhugst, der ofte vil være kerneområder for bl.a. flagermus.
- Fastholde eller fremme antallet af gamle træer (ældre end almindelig forstlig omdriftsalder).
- Der bør efterlades successivt min. 3-5 træer svarende til min. 10 m³ ved på roden pr. ha i produktionsskoven til naturlig henfald og død. Den jævne fordeling af døde træer er en vigtig del af flagermusenes yngle og raste-steder (se afsnittet om "sikring af egnede levesteder for flagermus").
- Det bør tilstræbes, at kontrolleret afbrænding af kvas m.v. ikke påvirker bevoksninger, hvor der kan forekomme flagermus.
- Fastholde eller fremme naturnære og stabile skovbryn med gamle træer og med højt indhold af hjemmehørende arter.

Ovenstående anbefalinger er ikke til hinder for at fortsætte drift af åbne naturarealer, arealer med stævningsdrift, skovgræsning og arealer med intensive driftsformer (juletræer og pyntegrønt i kort omdrift) samt anden særlig drift.

Eksempel på ledelinje som benyttes af flagermus når disse bevæger sig mellem yngle- og rasteområder i landskabet. Sådanne ledelinjer består ofte af sammenhængende bånd af vegetation, som fx læhegn, skovbryn m.m

KAPITEL 5 – TILSKUD OG DISPENSATION

Tilskud til forbedringer af levesteder

Det er muligt at søge om tilskud til forbedring af levesteder for bilag IV arter i skov og i det åbne land. I skoven er der fokus på flagermus og hasselmus, og der kan f.eks. søges om tilskud til at bevare gamle træer, til en flerårig afgræsning eller ekstensiv skovdrift og til at yde en særlig indsats (f.eks. for at forbedre flagermusens muligheder for indflyvning ved at tynde ud i bevoksningen omkring gamle træer).

Læs mere om skovtilskud på:

www.skovognatur.dk/Skov/Privat/Tilskud/Artikel12/

Det er desuden muligt at søge om tilskud til forbedring af levesteder for birkemus og hasselmus under plant for vildt ordningen.

Læs mere på: www.skovognatur.dk/jagt/tilskud/

Forholdet til certificeringsordninger

Overnævnte anbefalinger om god praksis ligger som udgangspunkt indenfor de rammer for certificering af skov (PEFC og FSC), som kendes i dag. Driften af skove, der er certificeret indenfor disse ordninger, vil som hovedregel være i overensstemmelse med det generelle forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.

Dispensation fra forbuddet

Hvor en ønsket drift ligger ud over de rammer, der fremgår af god praksis, og på en sådan måde at der sker forringelser eller ødelæggelser af skovens samlede funktion som yngle- eller rasteområde for den lokale bestand, kan der ansøges om en dispensation fra forbuddet hos Skov- og Naturstyrelsens lokale enheder. Du kan finde kontaktoplysninger for din lokale enhed på www.skovognatur.dk

Det bemærkes, at der indenfor rammerne af Habitatdirektivet er ret snævre muligheder for at opnå dispensation.



KAPITEL 6 – YDERLIGERE INFORMATION

Rådgivningsordning

Der etableres en rådgivningsordning, som træder i kraft 3. januar 2011. Her kan skovejeren få rådgivning, hvis de forsat er i tvivl om hvorvidt et areal rummer flagermus og om aktiviteter vil kunne føre til en overtrædelse af reglerne om beskyttelse af yngle- og rasteområder.

Det kræver biologisk, faglig indsigt at identificere, om et skovareal eller område er en del af et yngle- eller rasteområde for flagermus. Rådgivningsordningen er derfor tænkt som en supplerende informations-indsats til indeværende vejledning og kommende forvaltningsplaner for flagermus og giver mulighed for at søge råd om

- forekomst af flagermus på et konkret areal, herunder sandsynlighed for tilstedeværelsen af flagermus.
- hvilke aktiviteter, der kan gennemføres uden at beskadige yngle- eller rasteområdet.
- evt. afværgeforanstaltninger, der kan opretholde den økologiske funktionalitet.
- hvor skovejeren skal henvende sig, hvis der skal ansøges om dispensation fra forbuddet.

Rådgivningen foretages med udgangspunkt i beskyttelseshensynet i habitatdirektivet. Rådgivningsordningen varetages af:

Skov- og Naturstyrelsen, Vestsjælland
Telefon: 5932 8016 Mail: vestsjaelland@sns.dk

Skov- og Naturstyrelsen, Kronjylland
Telefon: 8645 4500 Mail: kronjylland@sns.dk

Yderligere oplysninger

For yderligere information om forekomster af bilag IV-arter på eller i nærheden af en ejendom være tilgængelige hos kommunen eller i Naturdatabasen (www.naturdatabasen.dk). Der er dog ikke nogen, der har et fuldstændigt og detaljeret kendskab til, hvor arterne forekommer.

I "Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" er der en beskrivelse af alle Danmarks bilag IV arter. Heri er også en beskrivelse af deres levesteder og et kort over hver enkelt arts udbredelse i Danmark. Se linket her: <http://www2.dmu.dk/pub/FR635.pdf>



Titel:

God praksis for skovarealer med flagermus

Udgivet af:

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i dialog med Skovforeningen

Fotos:

Hans J. Baagø, s. 8

L. Cistrone, forsiden, s. 11

Frank Greenaway, s. 6

P. Kanuch, s. 3, 10

NABU, forsiden

Grafisk tilrettelæggelse:

Page Leroy-Cruce

Tryk:

Scanprint a/s

Oplag:

3.900

ISBN:

TRYK/978-87-7279-859-2

NET/ 978-87-7279-860-8

Læs mere på www.skovognatur.dk

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til:

Miljøministeriets Informationscenter

Strandgade 29

1401 København K

tlf. 7012 0211

Åbent hverdage 9-16

info@mim.dk